

Егемен Қазақстан

 Egemen.kz

Пассионар

Қазақта өзі де, сөзі де көркем кісілер көп. Қай уақытта да аз болмаған. Арғы аталарымызды айтпағанның өзінде қазіргі көзі тірі жайсандарымыз да жетіп артылады. Олардың әрқайсысы бір-бір әлем. Сондықтан да болар, «Әбдіжәміл әлемі», «Әбдік кеңістігі» деп айтып жататынымыз. Тұлғаларымызды насихаттау бізге оларға табыну үшін емес, ұлтты ұйыстыру үшін керек. Қазақ қашан да аузы дуалы адамға қараған, көшелі кісінің сөзіне тоқтаған. Осы орайда кесек турап, келелі іске бастайтын көшбасшыларымыздың жөні бөлек. Қай мәселеде болсын. Қазіргі қазақ көп параметр бойынша басы тұтаспай тұрған кезенді бастан өткеріп жатқаны шындық. Біреуі қазақша, біреуі орысша, енді бірі аралас сөйлейтін қазақтың басы бірігіп тұр деп өтірік көлгірсе алмайсың. Қазақтың «басқа бәле тілден» деген мәтелі бұл күндері жаңа реңкке ие бола бастады. Қазақты тіл бөліп тұр. Орысша хат танығандар бізге шікірейе қарайды. Біз оларды мойындағымыз келмейді. Осындай итжығыспен алысқа бара алмайтынымызды біле тұра бір мәмілеге келе алмай жүрміз. Тығырықтан шығар жол қайда?

Осы сұрақ алдымнан шыққан сайын менің көз алдыма Ғаділбек Шалахметов келеді. Неліктен? Ол кісі бірде маған айтып еді: «Дүниедегі ең сорақы нәрсе – қасаңдық. Біздің түбімізге бір нәрсе жетсе, томаға-тұйықтық жетеді. Осыдан арылуымыз керек». Өте есті сөз! Шынымды айтсам, бұл мақаланы жазудың өзі басқалар да осы сөздің астарына үңіле түссе екен деген ниеттен басталғанын жасырғым келмейді.

Шынында да Абай орыс әдебиетін мойындамаса, философияның көгіне көтеріле ала ма?

Капица «английский мальчик» болмағанда Кеңес Одағының қорғаныс қабілеті қорғансыздың күнін кешер едіау!

Осындай риторикалық сұрақтарды одан әрі шексіз жалғастыра беруге болады. Иә, өз мәдениетімен ғана шектеліп қалу ешкімді де әлемдік масштабтағы ұлы істердің авторы болуға жеткізе алмайтыны – басы ашық әңгіме. Әлгі Ғадекеңнің меңзеп тұрғаны осы мәселе! Әрі қарай былай деп еді: «Қазақ тілділер мен орыс тілділер ең соңында тіл табысатынына сенгім келеді. Оған бізде алғышарттар көп. Солардың ішіндегі ең бастысы – қазақ халқының толеранттылығы».

Ғадекең шалыс шамаламайтын секілді. Астындағы аты оқыста кісінесе де Аллаға тәубесін айтып отыратын халық екеніміз рас! Барға қанағат, жоққа мезірет білдіруді бұлжымас әдетке айналдырғанымыз қашш-ш-аан?! Төзімділік төл қасиетіміздей көрінеді. Заманауи тілмен айтсақ, тұла бойымыз тұнып тұрған – толеранттылық. Бұл қасиет біздің қанымызда бар. Бар тәтті-жұмсағын туған балаларына қимай, қашан келетіні бір құдайға мәлім құрметті қонағына сақтап отыратын әже-апаларымыздың ақ сүтімен келген осы тамаша қасиет бізді өзімізден бұрын басқаның күйін күйіттеуді көксетеді де тұратыны – қызық құбылыс.

Ең аяғы XIX ғасырда орыс империясына қылыш алып жүгірген Кенесарының өзі генерал Перовскийге жазған хатында Абылай атасының кезінен берік орын алған Ресеймен дос-жарандық, тату-тәтті сыйластыққа адал екенін, осы тұрғыдан алғанда орыс халқына емес, отарлық басқыншылыққа қарсы күресетіндігін айтып өлген жоқ па?! Жаратушының алдында адам баласының тең құқығын сыйлайтын қазақтан асқан альтруист халық бар ма екен?!

Бақыт құсы барын бағалай білетін елдің ғана басына қонатынын қазақ әлімсақтан біледі. Білгеннен кейін бәріне де шыдамдылықпен қарайды. Тәуелсіздігімізді үркітпей ұстап тұруымыздың басты қазығы да осы төзімділікпен қағылған. Қоян-қолтық ғұмыр кешіп жатқан жүзге жуық ұлыс өкілдерін өзекке теппей, керісінше өз бауырына тартудан жалықпайтын қаққан шегедей қалыпты қалпымызды бәзбіреулер төменшіктеумен шатастырып алып жатады. Солай ма? Жоқ. Құс қанаты талатын сайын даламыздай кеңпейіл көңілмен ұлттық санамызға қапысыз қонған кемелділік кей сәттерде

кемшілігіміздей көрініп қалатынына қарның ашады. Бірақ, барлық ұлы қасиеттердің қарапайым көрінетінінің өзі ұлы дархандықтан туған кемеңгерлігімізді көмкере алмайды.

Ұлты үшін мен деген бір қазақтай еңбек сіңірген қайраткер ұлдарымыздың бірі Ғаділбек Шалахметовті көрген сайын маған міне, осындай ойлар келеді. Жалпы, толеранттық қазақ болса, жалқы толеранттық Ғаділбек Мінәжұлы сияқты. Толеранттылықтың туын көтеріп келе жатқан тұлғаларымыздың біріне айналған оның бойынан дүниенің басқа бір түкпірінде бір адамның аяғына су өтсе, бүкіл адамзаттың балтыры сыздағандай күй кештіретін барлық гуманистік қасиеттерді іздемей-ақ табасыз.

Ол орыс мектебінде оқыған, Ресейде білім алған, қызмет бабымен талай елге табан тіреген. Бірнеше шет елде тұрағы да болған. Бір қарағанда, төл мәдениетінен қол үзген космополит қазақтардың бірі деп ойлап қалуыңыз ықтимал. Алайда, оны жақынырақ біліп, дүниетанымына бойлай келе, бұл ойыңыздың асылық екендігіне көз жеткізереңіз хақ.

Жайшылықта ұлтым деп кеуде қағып, сын сағатта көлеңкені паналайтындармен салыстырғанда, Ғаділбек Шалахметовтің ұлтшылдығы мен гуманистігі анағұрлым артық екенін дәлелдейтін деректің ұшықиыры жоқ. Соларды бір-бір сөйлеммен жазып шыққанның өзі жарты беттен асып жығылады. Назар салыңыз.

Қазақтың Корчагині атанып кеткен Рахмет Өтесінов ағамыз туралы сонау Жаңаөзенде шаң-топырақ жұтып жүріп, деректі фильм түсірген туындыгерді өмір бойы басшы болып, комфорт іздеп жүрген пенде деп кінәлай алмайсыз. Ол осы фильмі арқылы қазақты айдай әлемге таныстарғаны халықаралық кинофестивальде белгілі болған-ды.

Балапан басына, тұрымтай тұсына кетіп, бұрынғы КСРО халықтары тәуелсіз мемлекеттер құрып жатқанда сол елдердің бәріне тарайтын ортақ «Мир» телерадио компаниясын құрған біздің кейіпкеріміздің амбициясы кейіннен заманауи озық ойды толық ақтады. Жекежеке отау тіккен елдердегі қантөгістер мен қақтығыстардың жолына кешенді арнадағы диалогтар арқылы тосқауыл қойылғанын көзіміз көрді.

Желтоқсан көтерілісі кезінде Мемлекеттік телерадио комитетінің төрағасы ретінде таза қазақша арна ашу жөнінде іссапармен Мәскеуде жүргенінде елдегі аласапыранды ести сала осылай қарай құстай ұшқан азаматтың Отаны үшін отқа түсуге бар екенін бажайлау қиын емес.

Елу жыл бойы халқын қасіретке ұшыратқан Семей полигонын жабуға тікелей әсер еткен Ғаділбек Мінәжұлын кейде «человек тотального действия» деген атқа ие болған Эрнест Хемингуэйге ұқсатқың келеді.

Айқын да ұстамды белсенді өмірлік бағдары бар Ғаділбек Мінәжұлының шетелден бас сауғалап қашып келген талантты әріптесін ешқандай құжатсыз өз қарамағына қаймықпай жұмысқа қабылдағанын қандастарын қолдаудың классикалық үлгісі деп айтқан абзал.

Қазақта Абай және Мұқағали бар. Осы екі алыптың өлеңдерін орыс тіліне үлкен шеберлікпен аударып, бұл салада жанкештілікпен жұмыс істеген Ғадікеңнің көп қырлы талант иесі екенін танысыз. Жуырда ғана жарық көрген «В пустыне каждый на виду» авторлық кітабы осы сөзімізге дәлел.

АҚШ-тың экс-президенті Картермен талай рет табақтас болып, адамзатқа пайдасы бар бірнеше жобаларды бірге жүзеге асыруға қатысқаны үшін оған қазақ халқының атынан алғыс айтқың келіп тұрады.

Алмағайып тоқсаныншы жылдардың бел ортасында БҰҰ-ның Бас хатшысы Бутрос Галиден сұхбат алған жалғыз қазаққа қайта-қайта қол соққың бар.

Оның мұндай өрелі істерінің бәрін тізіп шығу мүмкін емес. Енді солардың бірқатарына кеңірек тоқтап өтсек те жеткілікті.

Біз білетін Шалахметовтің барша адамзат баласын «ұлық» немесе «кішік» деп бөлмейтін, әлемнің әр түкпіріндегі өркениеттерді бір-бірінен бөлежармайтын, керісінше сабақтастыра түсіндіретін көзқарасы оның өмір жолын да түйген тәжірибесінің, кемел білімнің арқасында келгені тайға таңба басқандай анық білінеді. Сондай-ақ, ғұлама

ғалымдардың еңбектерін оқып қана қоймай, олармен тікелей пікір алмасудың арқасында қанына сіңген түсінік деп айтсақ та қателесе қоймаймыз. Әсіресе, Еуразия арыстаны Лев Николаевич Гумилевпен араласуы оның еуроазияшылық көзқарасының қалыптасуына айрықша ықпал еткені байқалады.

Ол – өзі айтқандай «красный ледокол» палубасында дүниеге келген, сол алып кеменің қатал тәртібіне бағынып ер жеткен, қызығын да, шыжығын да бастан өткерген буынның өкілі. Тәуелсіздік алысымен бұрын тоталитарлық жүйенің сойылын соғудан алдына жан салмаған талайлар басқаша сайраудың тәсілін тез меңгеріп алғаны мәлім. Ал Шалахметов көзқарасы оңай құбыла қоймады. Жоқ, ол бұрынғы кеңестік билікті көксеушілердің санатынан емес, керісінше, оның келеңсіз тұстарын әшкерелеушілердің бірі.

Сонымен қатар, ол алып «мұз жарғыш кеменің» ішінде орын алған жақсылықтарды да мүлде жоққа шығарудан, сөйтіп, тарихқа әділетсіздік жасаудан да аулақ. Азаматтық ары ақық, өмірден түйгендері мол адамның әрекеті бұл. КСРО құлағаннан кейінгі көзқарасын Ғаділбек Шалахметов үнемі ашық айтып келеді.

– Әрине, тәуелсіздіктің не екенін білмейтін немесе оны әлдеқашан ұмытқан халықтардың өз алдына отау тігіп, бөлек мемлекет болғаны жүрек жарыла қуанатын нәрсе. Иә, бізге бұрындары шетелге шыққанда өзіміздің қазақ, молдован, армян емес, баршамыздың орыс екенімізді есту өте ерсі болатын. Біз бұрын өзімізді барша адамзаттың тағдырына ықпал еткен ұлы елдің бір бөлшегі ретінде сезінетінбіз. Енді оның орнын тәуелсіз ел ретіндегі мақтанышымыз алмастырды.

Хакім Абайдың: «Кісіге қарап сөз алма, сөзіне қарай кісіні ал», деген дана сөзі бар. Осы тіркесті бір жағынан сәл өзгертіп: «Ісіне қарап кісіні ал», деп түсінуге де болатындай. Адамның тіршілікте жасаған істері, қайраткерлік қадамдары оның халық алдындағы кескінкелбетін қалыптастыратыны белгілі. Қазіргі әсіреұлтшылдардың популистік сарындағы «асқақ» ұрандарына елтіген жандар Шалахметовті сыртынан шала қазақтардың санатына қосып жіберуі әбден мүмкін.

Алайда, ұран мен істің үнемі бір жерде тоғыса бермейтіні бар. Осы орайда, Ғаділбек Шалахметов сонау 1986-1987 жылдардың өзінде қаһарлы Желтоқсан оқиғасы хақында халық арасында объективті көзқарастың қалыптасуы үшін аянып қалмаған жандардың бірі. Қазақ мемлекеттік Телерадио комитетінің басшысы Ғаділбек Шалахметов сол күндері Мәскеуде одақтың мемлекеттік Телерадиосының алқа жиналысына қатысып, қазақ тілді бағдарламаларды кеңірек таратуға, таза қазақша арна ашуға қажетті қаражаттың көбейтілуін талап етіп жатқан болатын. Кенет Алматыдан орынбасары, көрнекті сыншы һәм қоғам қайраткері Сағат Әшімбаев қоңырау шалады. Ол қиын жағдайдың орын алғандығын айтып, шұғыл түрде елге оралуын сұрайды. Бір нәрсеге қатты толқып тұрғаны байқалады. Ол кезде республикалық телевизия ғимараты Үкімет үйінің дәл іргесінде орналасқан еді, терезеден қарағанда, орталық алаңға жиналған қарақұрым халық алақанға салғандай айқын көрінеді. Екеуі телефон арқылы сөйлесе келе, барлық түсіру тобын жіберіп, алаңдағы сұмдықтарды кеңінен қамтуға уағдаласады. Сөйтіп, Ғаділбек Шалахметов Мәскеуге келген шаруаларын жиып қойып, бірден Алматыға ұшады.

Одан кейінгі жайттан көзі ашық, көкірегі ояу жандардың баршасы хабардар. Алаңда билік тарапынан болған сұмдықтардың талайы телеоператорлардың назарынан тыс қалмады. Қазіргі таңда телеарналардан беріліп жүрген Желтоқсан оқиғасына қатысты кадрлардың көпшілігі сол бір қиын-қыстау күндері таспаға түсіп, республикалық телевизияның мұрағатында сақталып келген құнды дүниелер. Егер алаңдағы сұрапыл шырқау шегіне жеткен бас-аяғы екі күннің ішінде телевизия қызметкерлері осы оқиғаны таспаға түсірмегенде, бүгінгі ұрпақтың қолында сол қаһарлы күндер туралы бейнедеректердің болуы екіталай еді.

Ғаділбек Шалахметовтің жетекшілігімен республикалық телевизия мамандары алаңдағы оқиғаны таспаға түсірумен ғана шектелген жоқ. Желтоқсан оқиғасын халыққа

ешбір тараптардың сойылын соқпай, қаз-қалпында жеткізуге тырысып бақты. «Саптаяққа сусын құйып, сабынан қарауыл қарайтын» қиын кезеңде халыққа объективті ақпарат жеткізу оңайға түспеді. Желтоқсан оқиғасынан шошынған орталық телевизия қазақтардың жұмысын кірпік қақпай қадағалап отырған еді. Қазақ ұлтшылдығының өршуіне не ықпал еткендігін анықтау үшін Мәскеуден арнайы келген комиссия бірінші кезекте телевизияның жұмысын бақылауға алды.

– Мен Қазақ телевизиясының үнемі жоғары бағаланып келгенін, тіпті бірқатар бағдарламалардың Мәскеуде, Ресейдің бірқатар аймақтарында, басқа да республикаларда эфирге шығатынын айтып, жағдайдың мүлде басқаша екендігін ұғындыруға тырыстым. Бірақ, комиссия тіпті «Тамаша» сынды әзілсықақ, басқа да публицистикалық бағдарламалардан ұлтшылдықты насихаттайтын элементтерді тапты. Маған тағылған айыптар қызметімнен алып тастауға жететін еді. Шыны керек, оларға қарсылық ретінде партбилетімді столға тастап, қызметімнен кетіп, сол арқылы арымды таза қалпында сақтап қалғым келді, – дейді Ғаділбек Мінәжұлы.

Алайда, осындай қадам жасаған жағдайда оны қоғамның түсіне қоюы неғайбыл еді. Қызметтен өз еркімен кетсе, Орталықтан келген комиссия бұл қадамды кінәсін мойындадыға балайтыны анық. Мұның арты телевизиядағы өзге әріптестеріне соққы болып тимек. Орнына басқа адам тағайындалып, бұған дейін іргесі қаланып қойылған талай тележобалар жарыққа шықпай жатып кел меске кететіні тағы бар. Осының бәрін ойша саралай келе, ашу-ызаға емес, салқын ақылға ерік бергенді жөн санап, әліптің артын бақты. Желтоқсан оқиғасына атса лысқан бірқатар әріптестерін қорғап қалуға күш салды.

Шалахметовтің мемлекеттік Телерадионың тізгінін ұстап тұрған тұста жасаған ерлігін бүгінде біреу білсе, біреу білмейді. Сексенінші жылдардың соңында алаш ардақтыларының құт мекеніне айналған Семей өңіріндегі ядролық сынақтардың зардабынан запы болған жергілікті халық мұң-мұқтаждарын ұлттың рухани көсемдеріне аманаттай бастағаны мәлім. Бүтін аймақтың халқын апатқа ұшыратқан осы атышулы сынаққа әлемнің назарын аудару Олжас Сүлейменовтің қолынан келді. Ал Олжас ақынның сөзі жалпақ жұртқа бұлжымай жетуіне бірден-бір себепкер болған адам Ғаділбек Шалахметов осы іс туралы: «Мен солай жасап едім», деп жұрт алдында ақтарылғанын көрмеппін. Бірақ тарихқа қиянат болмас үшін оның естеліктерінен осы мәселеге қатысты мына бір жолдарды аттап кете алмаймыз:

«1989 жыл ядролық полигонда кезекті сынақтар жасалды, апат орын алып, радиоактивті газдар жер бетіне шығып кетті. ...Дәл сол тұста Олжас КСРО Жоғарғы Кеңесіне депутаттыққа үміткер еді. 25 ақпан күні Қазақ телевизиясында сайлау алдындағы сөзін сөйлеуге тиіс болатын. Соның қарсаңында таудағы санаторийлердің бірінен ол маған қоңырау шалды. Бейнежазба арқылы емес, тікелей эфирде сөйлегісі келетінін айтып өтініш білдірді. Толқып тұрғанына қарап: «Неге?» деп сұрауға дәтім бармады. Бұл телефон арқылы шешілетін мәселе еместігін сездім. Кешкілік телеорталыққа келді... Менен: Эфирді үзіп тастамауын қадағала! – деп өтінді...».

Он бес елдің телевизиясын міз бақпай қадағалап отырған Мәскеудегі мықтылардың қаһарына ұшырайтынын білсе де, Шалахметов өзінің сол кездегі өкілеттігін пайдаланып Семей полигоны туралы ақиқаттың айдай әлемге жария болуына себепкер болуды жөн деп шешті. Олжас Сүлейменовтің осы «сайлау алдындағы» атақты сөзі осылайша барша одақтың телекеңістігіне таралды. Ақын сайлау алдындағы бағдарламасын емес, қазақ халқының трагедиясын әлем жұртшылығына жайып салды. «Ядролық полигон жабылуы керек», деген қаһарлы сөз тұңғыш рет айтылды. Олжас Сүлейменов кеудесінде намысы бар, рухы өлмеген адамдардың баршасын Жазушылар одағы ғимаратының алдына шеруге шығуға шақырды. Бұл тоталитарлық режимнің темір ноқтасына бас иеген азаматтық қарсылық болатын.

Осылайша, кейінірек «Невада-Семей» деген атты иеленген атақты антиядролық қозғалыстың ең алғашқы қадамы Қазақ телерадио кешенінің қабырғасында бастау алғанды. Ғаділбек Шалахметов мемлекеттік Телерадио комитетінің басшысы ретінде осы

қозғалыстың қарқын алуына ықпал ететін түрлі бейнесюжеттердің жарық көруіне тікелей атсалысты. Оған қарсы болған мүйізі қарағайдай мықтылардың қорқытып үркітуге тырысқан қарекеттерінен түк шықпады.

Ғадекеңнің мен байқаған керемет қасиеттерінің ішіндегі адам қызығарлығы – оның достыққа беріктігі. Өмірдегі достарының тізімі салақұлаш. Оның үстіне достары әлемнің әр түкпірінде. Әсіресе, Аспанасты елінде дүниеге келген қандасымыз, белгілі ғалым, ақын әрі журналист Айтан Нүсіпханмен арадағы достығы тілге тиек етуге сұранып тұр. Айтан Нүсіпхан – тағдыры аласапыран қоғамның талқысына түскен жандардың бірі. Шыңжаң Ұйғыр автономиялы ауданында қазақ тілі мен мәдениетінің Қытай билігі тарапынан қысымға ұшырағанын сынға алғаны үшін, оған қарсылық білдіргені үшін қуғынға түскен азамат туған жеріне бас сауғалауға мәжбүр болған. Ала баған асып келгендердің бәрін көз қырына алатын үш әріптің назарына ілікпеу үшін атпал азаматтың көрмеген құқайы аз емес. Тіпті, Ресейдің Хабаров өлкесінде орманда ағаш шауып, жан бағуға дейін барған. Кейінірек Алматыға атбасын тіреген. Мұрат Әуезовтің себепкер болуымен Ғаділбек Шалахметовпен танысады. Кеңестік тоталитарлық жүйе шетелден келгендер, әсіресе, құпиясы көп Қытайдан келген жандар тиісті органдардың көз қырына алынатыны белгілі.

Соған қарамастан, Ғаділбек Шалахметовпен таныстығының арқасында Айтанның алдынан ақ жол ашылды. Оның қытай, ұйғыр тілдерін жетік білетіндігін алға тартқан Ғаділбек Шалахметов Айтан Нүсіпханның радио, телевизия саласында жұмысқа орналасуына, барлық қарым қабілеттерін көрсете алуына мүмкіндік туғызды. Алаштанушы ғалымдар Айтан Нүсіпханды ХХ ғасыр басындағы қызыл қырғынның құрбанына айналған қазақ зиялыларының тағдырын зерттеуші тұлғалардың бірі деп біледі.

Ұзақ жылдар бойы құпиялылық құрсауында қалып, есімін атауға тыйым салынып келген Мұстафа Шоқай сынды Алаш ұлының еңбектері елге жетіп, есімі қайта оралуына бірден-бір себепкер болған да осы Айтан Нүсіпхан. Қытайдан келгені үшін құзырлы органдардың қырағы назарына алынған, құжат дегенде қайдан келгендігі, кім екендігі туралы жазылған бір жапырақ қағазы ғана бар қандасымызды кеудесінен итермей, керісінше оған қамқор бола білген Ғаділбек Шалахметов шынында да ұлтжанды тұлға.

Соңғы кездері Ғаділбек Мінәжұлының қасында жиі жүремін. Одан үйренетін нәрсе жетеді. Пайдалы коэффициенті көп адам. Қай жағынан алсаң да пассионарлық қасиеті көзге ұрып тұрады. Біріншіден, өз ісіне деген пассионарлығы. Қолға алған кез келген ісін мұқият атқармай көңілі жайлана қоймайды. Бұрында да солай болған. Қазірде де солай. Тыным көрмейді. Қолды-аяққа тұрмайтын қағылез. Астанадағы толып жатқан жұмысына нұқсан келтірместен бір айдың ішінде бірнеше елге іссапармен шығып келуге де үлгеретінін қайтерсіз. Мамандыққа деген махаббат құдіреті осы болар.

Екіншіден, өмірге деген пассионарлығы. Ол кеше жетпіске толды. Бірақ, тың. Бойын тік ұстап жүретіндігін былай қойғанда, ешқашан консерватизмге берілмейтіндігімен тәнті етеді. Өткенін айтып, мақтанбайды. Қазіргі күнгі тіршілігімен сені өзіне бағындырғысы келіп тұрады. Бұрынғы жинаған ұпайларымен мысыңды баса беретін кісілердің қатарынан мүлдем кездестіре алмайтын керемет қасиет. Әйтпесе, телевизия патриархы дегендей атқа жеткен оның бұрынғы істері он адамның өміріне жетерлік.

Үшіншіден, айналасындағы адамдарға деген пассионарлығы. Онысы өзінің туа біткен төл қасиетіндей көрінетін қарапайымдылығынан анық байқалады.

Алайда, бұлардың барлығы – біз білмейтін көп адамдарда да ұшыраса беретін жалпы адамзаттық құндылықтар.

Ал, енді оның бойындағы төртінші құштарлық біздің қоғамда өте сирек кездеседі. Бұл қазақ біткеннің бойына кездейсоқ құйыла кететін қасиет деп айта салу мүмкін емес. Ол үшін ең алдымен рух ірілігі керек. Одан қалды, азаматтық мәдениет керек. Сонда ғана ұлты мен адамзатқа деген пассионарлық бойға бітеді. Әрине, бұл дәрежеге жету өте қиын. Қазір біздің арамызда жүрген Ғаділбек Мінәжұлы осынысымен құнды.

Оның атасы Шалахмет – жүз жасаған кісі. Немере де ғасырды иектеп құласа деп тілеймін. Неге? Негесі сол, әлгі рух ірілігі бір адамның, не бірнеше адамның бойында болғаны жеткіліксіз. Ол бүкіл қоғамның бойында болуы тиіс. Сонда ғана біз мықты мемлекет боламыз. Азаматтық мәдениеті жоғары ел дәрежесіне көтерілеміз. Қадір-қасиеті күшті халыққа айналамыз. Қазаққа өзі де, сөзі де көркем кісілердің көбірек болуы сол үшін керек!

Шархан ҚАЗЫҒҰЛ
журналист.
АСТАНА.